

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

תוכן

- א. וכי גמירי הלכתא בזמן שבית המקדש קיים דומיא דניסוך המים אבל בזמן שאין בית המקדש קיים לא.....1
- ב. נהרות המושבין מים מן האגמים מותר להשקות מהן בחולו של מועד ... הני אגמים דבבל כמיא דלא פסקי דמו ... אמת המים עוברת ביניהן מותר ... אפילו ערוגה2
- ג. מדלין לירקות כדי לאוכלן ואם בשביל לייפותן אסור2
- ד. ואין עושין עוניות לגפנים ... בחדתי3
- ה. עושה אדם את זבלו אוצר3
- ו. שאם היתה עמוקה טפח מעמידה על ששה טפחים ... טפחיים על שבעה מהו ... תיקן 4
- ז. שרא לבני בר המדך לשחופי ... שרא להו לבני מתא מחסיא לאקדוחי נהר בורנין אמר כיון דשתו מיניה רבים כרבים דמי4

דף ד.ד.

א. וכי גמירי הלכתא בזמן שבית המקדש קיים דומיא דניסוך המים אבל בזמן שאין בית המקדש קיים לא

כבר התבאר לעיל דף ג: שבזמן הזה כיון שאין נוהג ניסוך המים ומצות ערבה בסוכות מכיון שאין לנו בית המקדש בעונינו, אין נוהג דין תוספת שביעית מהלכה למשה מסיני ומדרבנן, ומותרת¹ חרישת האדמה וכן שאר העבודות כגון סיקול זיבול ניכוש וכדומה², עד ערב ראש השנה של השנה השביעית³. מלבד נטיעה, שאפילו בזמן הזה אין נוטעין אילנות ואין מרכיבין ואין מבריכין ערב השנה השביעית, לאחר ט"ו באב של השנה השישית⁴,

¹ דההלכה היתה עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הל"מ ודייקו חכמים מזה שהיתה ההלכה ג' דברים אלו ביחד לומר דכמו שערבה וניסוך המים הוא דוקא בזמן הבית ה"ה עשר נטיעות דמזה נלמד דין תוס' שביעית הוא דוקא בזמן הבית. תוס' מו"ק ד' א' ועי' ריטב"א שם.

² רמב"ם שמיטה ויובל ה"ט

³ רמב"ם שם ופ"ג ה"ט, חזו"א שביעית סי' י"ז אותיות כ"ב, כ"ה

⁴ שביעית פ"ב מ"ו, כדעת ר"י ור"ש, וכן פסק הרמב"ם שם פ"ג הי"א.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

שהם ארבעים וארבעה יום לפני השמיטה⁵, וחכמים אסרו זאת משום מראית העין, שמא יאמרו שבשביעית נטע.

ב. נהרות המושכין מים מן האגמים מותר להשקות מהן בחולו של מועד ... הני אגמים דבבל כמיא דלא פסקי דמו ... אמת המים עוברת ביניהן מותר ... אפילו ערוגה

כבר התבאר לעיל דף ב. ששדה⁶ גינה מרשאה וכדומה הזקוקים להשקיה ואינם מסתפקים במי גשמים, מותר להשקותם במועד, במקרה בו יש יש חשש שללא השקאה תפסד⁷, ואין זה אלא באופן בו אין טרחא יתירא⁸. לפיכך מותר⁹ להשקות מנהרות המושכין מן האגמים, שיש בהם זרימה תמידית¹⁰, וכן מבריכות המתמלאות על יד אמת מים העוברת בתוכם¹¹, ובפוסקים נתבארו אופנים נוספים להיתר, אמנם אופני ההשקיה הנוהגים בזמנינו, לעולם אין בהם "טרחא יתירא"¹², ובכל מקום שההשקיה מותרת מותר להשקות בהם¹³.

ג. מדליין לירקות כדי לאונלן ואם בשביל לייפותן אסור

⁵ טור ושוע"ע יו"ד סי' רצ"ד ס"ד, שצריכים מ"ד ימים שלמים, וכן מפורש בערוך השלחן סי' רצ"ד סכ"ב. וכן בשו"ת נודע ביהודה קמא יו"ד סי' פ"ז – פ"ח. ודלא כהמקילים שאומרים מקצת היום ככולו ביום הנטיעה עצמה

⁶ שו"ע ונו"ב תקלז א

⁷ חזו"א שם ד, וגדר הפסד תלוי לפי בצמח מה שמיועד למכירה ימדה לפי המכירה ומה שמיעוד לנוי ימדה לפי מראיתו. עיין שש"כ סז הע' סד

⁸ שו"ע ונו"ב שם ב

⁹ שו"ע ונו"ב שם ג

¹⁰ אבל אם דרכן לפסוק בשום פעם אף דעכשיו יש ריבוי מים בהם באופן שבכל חוה"מ לא יצטרך לדלות בדלי ויוכל להמשיך ברגלו אפ"ה אסור משום לא פלוג דשמא יהיה נדמה לו שיש בו מים די על כל חוה"מ ובאמת אינו כן ויבוא לדלות בדלי. מ"ב שם ט

¹¹ ועיין בב"י שכתב בשם הנ"י בשם הראב"ד דדוקא כשאמת המים נכנס בתוך הבריכות אבל אי לא עיילה לגווה אף על גב דנכנס לתוך השדה אסור דאיכא למיחש דלמא אתי למטרה ולא תווי ובהידושי הריטב"א כתב דלאו דוקא כל שעוברת בסמוך לשדה ממש קרי ביניהם. מ"ב שם י

¹² אבל אם ממשיך המים ע"י מכונה שאין בה מורה גדול שרי. כף החיים שם ס"ק יג

¹³ חול המועד כהלכתו פי"א, ה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

ירקות¹⁴ שרוצה לאכלן במועד, או להביאם למצב בו יהיו ראויין להימכר במועד¹⁵, מותר להשקותם גם במצבים הכרוכים במירחא יתירא¹⁶, כגון לדלות מים להשקותן כדי שיגדלו ויהיו ראויים למועד, אבל אם אינו רוצה לאכלן במועד, ועושה כדי להשביחן ואין הפסד, אסור להשקותן אפילו ללא מירחא¹⁷.

דף ד:

ד. ואין עושיין עוגיות לגפנים ... בחדתי

כבר התבאר לעיל דף ב. שאין עושים עוגיות כלומר גומות עגולות סביב לגפנים, או הריצים¹⁸ סביב או בסמוך לגפנים וה"ה זיתים ושאר אילנות כדי שיתמלאו מים, מכיון שהוא מירחא יתירא ואסור אפילו במקום הפסד.

אולם אם היו הגומות או החריצים עשויות ונתקלקלו, ועדיין ניכר החריון מעט אפילו פחות מטפה, הרי זה מתקנן במועד. מכיון שאינו כל כך מירחא¹⁹, אבל אסור להעמיקן או להרחיבן יותר מבראשונה. ואם נסתמו לגמרי אסור שהרי זה כחופר מחדש.

ה. עושה אדם את זבלו אוצר

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

¹⁵ ואם ראויים למועד אך הוא עושה לצורך אחר המועד נחלקו בכך הפוסקים. חול המועד כהלכתו יא ז שכל שהוא לצורך אוכל נפש אפילו מירחא יתירא התירו. ועיין בפמ"ג שכתב די"ל דוקא צורך המועד באוכל נפש הא לצורך המועד מכשירי אוכל נפש וכדומה י"ל מירחא יתירא אסור אמנם בחידושי הרמב"ן (בליקומיו) על מו"ק כתב בהדיא דמכשירי אוכל נפש כאוכל נפש וכעין שהתירה התורה והשווה מכשירי או"נ כאו"נ כשא"א לעשותן מעיו"ט. מ"ב שם טו

¹⁷ מ"ב שם טז, ועיין בכף החיים שם כה, "ונראה דהא דאסור להשקותן להשביחן ה"ד לדלות המים בידיים דאיכא מירחא טובא אבל גנות ופרדסים דידן שמשקיין אותם מבור גדול עמוק ע"י רחים של דלי בסוס נראה דשרי אפי' לירקות שאינם לצורך המועד כיון דליכא מירחא כלל כנהרות המושכין מן האגמים דמי וכן נהגו". וצ"ל שיש קצת הפסד אם לא ישביחן עתה, שאל"ה הרי לא התירו בבית הבעל אפילו ללא מירחא. ועיין חול המועד כהלכתו פי"א הערה יז.

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ה

¹⁹ מ"ב שם יט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

על אף שאסור לפנות זבל מביתו לשדה או לערום את אשפת השדה בתוך השדה במספר ערימות, שלא יראה כמזבל שדהו, אולם אם עושה מצבור אחד גדול²⁰ של אשפה מותר²¹.

ו. שאם היתה עמוקה טפח מעמידה על ששה טפחים ...

טפחיים על שבעה מהו ... תיקו

כבר נתבאר לעיל דף ב. שתעלת מים להשקיה שהיתה חפורה פחות מטפח ונתקלקלה אין לתקן, אך אם היתה חפורה טפח ונתקלקלה מעמיקה עד ששה טפחים וכן מרחיבה עד ששה טפחים. וצריך לצמצם השיעור לא יותר ולא פחות שזהו שיעור אמת²² המים שיעברו בה המים היטב, וכן ברוחב האמה שיהיה ששה טפחים. ואפילו היתה אמה זו עמוקה יותר מששה טפחים קודם שנתקלקלה אינו רשאי לתקן בה עכשיו אלא עד ששה טפחים בלבד, היתה עמוקה טפחיים ויותר מעמיקה עד שבעה טפחים ותו לא²³.

ז. שרא לבני בר המדך לשחופי ... שרא להו לבני מתא

מחסיא לאקדוחי נהר בורניץ אמר כיון דשתו מיניה רבים

רבים דמי

כבר התבאר לעיל דף ב. שבורות ומעינות²⁴ של רבים שנפל לתוכם עפר ואבנים ונתקלקלו, מותר לתקנם ואפילו אין רבים צריכים להם עתה, כיון שאינו מעשה אומן.

אבל לחפור להם בורות מחדש, שצריך לטוחם יפה כדי להחזיק מימיה²⁵ והוא מעשה אומן, אם הרבים צריכים להם עתה, מותר אפילו אם כוונתו

²⁰ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ב הלכה ב

²¹ ולא אמרי' כיון שעושה ערימה גדולה כ"כ יחשדוהו שהולך לזבל מזה כל שדהו דערימה גדולה מתפשטת ברוחב יותר ונראה כמזבל השדה, אפ"ה מותר שאין דרך המזבל לערום ערימה גדולה אלא מספר ערימות בשדהו. דרך אמונה שם טז

²² ונקרא אמה לפי שהוא רחב אמה ועמוק אמה. מ"ב שם כא

²³ מ"ב שם כה

²⁴ שו"ע ונו"כ תקמ"ד ב

²⁵ מ"ב שם יא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת מועד קטן

מלאכתן במועד, ואפילו בפרהסיא ובטירחא יתירתה, ואם אין צריכים להם עתה, לא יעשו. אפילו לא כיונו מלאכתן במועד, וגם הוא בענעא²⁶.

ומותר²⁷ לעשות מעשה הדיוט מחוץ לעיר חריץ שיבואו המים על ידו מהנהר לעיר, כדי שישתו בהרוחה ואף שלא יגמר במועד, כיון שהוא צורך רבים. וגם בזה מותר אפילו אם כיון מלאכתו במועד, והיה טרחא יתירא, ופרהסיא.

²⁶ מ"ב שם יג

²⁷ מ"ב שם י